

ADVOKAT
LARS BORRING ApS
MØDERET FOR HØJESTERET

LYNGBY HOVEDGADE 39 · 2800 LYNGBY · CVR.NR. 14337776 · E-MAIL borring@tsv.dk · FAX 45 88 48 83 · TLF. 45 88 00 83

Tanker om forældreansvarsloven, udarbejdet af:

Netværksgruppen: "Dadman"
Foreningen "Et barn to forældre"
Advokat (H) Lars Borring.

Overordnede betragtninger:

Loven har nu fungeret i et år og har virket både positivt og negativt.

Helt overordnet har loven virket fornuftigt på enkelte punkter: Forligsforhandlingerne i statsforvaltningerne har nok fået afhjulpet en del konflikter og domstolene har taget lovens intentioner om fælles forældremyndighed meget alvorligt og har derigennem også fået løst nogle konflikter ved at give fælles forældremyndighed.

Modsat er det imidlertid, at sagsbehandlingen er blevet meget komplicerede og betydelig mere langvarig end efter den gamle lov, hvilket i sig selv skaber en række konflikter: Desuden har vejledningerne til loven nok et indhold, der på mange punkter strider mod lovgivers intentioner.

Den overordnede regel om fælles forældremyndighed i loven er en indlysende rigtig tanke, men man skal her stadig huske på, at den fælles forældremyndighed mere er et moralsk pålæg end en reel lighed af ansvaret. I konfliktsituationer bliver den mest en narresut, da bopælsforælderen altid blot kan "true" med at få den fulde forældremyndighed, for at få samværsforælderen til at "makke ret".

Grundlæggende må det nok konstateres, at loven, specielt med teksten i vejledningerne, stadigvæk giver for mange muligheder for at skabe konflikter og derigennem forhindre barnets ret til begge forældre. (Se pkt. 13 i "Vejledning om samvær")

Sagsforløb:

For til fulde at forstå problemerne der optræder, er det vigtigt at gøre sig klart, at der er et sagsforløb gennem først statsforvaltningen, møder her, eventuel rådgivning eller konfliktmægling og herefter en mulig overgivelse af sagen til retten. Ventetid både i statsforvaltning og ved retten og typisk oplever man, at man første sidder i retten op til 6 måneder efter den første henvendelse til statsforvaltningen og lige så typisk er der i hele denne periode ikke truffet afgørelser af nogen art.

Nedenfor skal vi nærmere behandle følgende punkter:

- A. Problemerne fra samlivsophævelse til der foreligger en afgørelse.
  - Konflikten mellem den virkelige verden og den ”lykkelige skilsmisse”.
  - Problemer med midlertidige afgørelser.
  - Særskilt om deleordninger
- B. Beskyldninger om vold, incest, misbrug.
  - Problemer med samværsophævelse, sagsbehandling.
- C. Samværschikane.
- D. Skolevalg.
- E. Sagsbehandlingsproblemer.
  - Tidsforløb, sagsbehandlingsmåde.
- F. Enkeltspørgsmål.
  - Økonomi, folkeregistertilmelding.
  - Samtaler med børn.
  - Samværsafgørelser.
  - 6 ugers regel for meddelelse om flytning.
- G. Forældre fremmedgørelsesproblemet.
- H. Spørgsmål om lovbehandling.
  - Retternes forsøgsordninger.
  - Involverede organisationer.
- I. Langsigtede tanker.
  - Familiedomstole.
  - Ankeapparatet.

A. Problemerne fra samlivsophævelse til der foreligger en afgørelse.

Det er fristende at sammenligne den ”lykkelige skilsmisse” med virkelighedens verden efter loven.

I den ”lykkelige skilsmisse” træffer forældrene inden samlivsophævelsen aftalerne med respekt for hinanden og børnene.

Når forældrene ikke kan blive enige opstår kampen om retten til at have børnene boende. Her ved forældrene, at ”status quo princippet” fortsat er gældende og at det vil være en klar fordel, hvis man, når man 6 måneder efter sagens start sidder i retten, har haft børnene boende, medens den anden forælder kun har haft en sædvanlig samværsordning med hver anden weekend. Denne konflikt har loven ikke løst, tværtimod. Man kan bede statsforvaltningen om en midlertidig samværsafgørelse, men statsforvaltningerne er yderst tilbageholdende med at lave en deleordning som en midlertidig løsning. Hvad værre er, kan den ene af forældrene blot anmode om, at samværsspørgsmålet afgøres

af retten sammen med bopælsspørgsmålet. Efter vejledningen er statsforvaltningen herefter afskåret fra at træffe en midlertidig samværsafgørelse. Konklusionen er derfor i disse sager, at forældrene må blive boende sammen i 6 måneder, hvilket er klart skadeligt både for forældre og især for børn, eller at den ene forælder må optræde ansvarlig og flytte, overlade børnene til den anden og dermed stort set at have tabt sagen om bopæl på forhånd.

Dette udnyttes helt klart af nogle forældre. Udnyttelsen sker ved, at den forælder der ønsker at bruge denne magt enten blot bliver boende og til sidst får den anden til at opgive og flytte, eller den pågældende forælder vælger selv at flytte med børnene, hvilket jo ikke kan forhindres. Der er ingen mulighed for i disse sager at få en midlertidig samværsafgørelse. Hvis det lykkes, hvilket forudsætter at den ene forælder accepterer, at det ikke er retten der skal afgøre samværet, tager det alligevel meget typisk op til 3-4 måneder, førend statsforvaltningen har truffet en sådan afgørelse.

Løsning på dette problem er yderst simpel: Man skal blot i selve loven gennemføre den ”lykkelige skilsmisse” ved at fastslå, at der, medmindre parterne bliver enige om andet, automatisk træder en deleordning i kraft ved en samlivsophævelse. Lovteknisk er det yderst simpelt: ”Ved samlivsophævelse etableres deleordning for barnet. Er forældrene ikke enige om andet, fastsættes skiftetidspunkt til søndag eftermiddag el. til mandag morgen i institution/skole ”.

Fordelene ved denne løsning er indlysende: Alene det forhold at denne bestemmelse vil stå i loven vil formentlig forhindre 90% af de sager der er om midlertidige afgørelser og vil givet få forældrene selv til at lave fornuftige ordninger inden sagen kommer for i retten. Det giver samtidig forældrene mulighed for at få ophævet samlivet og få ro i hjemmet og endelig betyder det, at børnene så rent faktisk har oplevet hvordan det er at forældrene er gået fra hinanden og hvordan det er at bo hos forældrene hver især. Når sagen kommer i retten, er der herefter et helt andet realistisk grundlag for at bedømme både forældreevne og børnenes behov.

Der skal selvfølgelig være mulighed for, at statsforvaltningerne i særlige sager meget hurtigt kan træffe midlertidig afgørelse om et andet samvær.

Samtidig bør – selvfølgelig – statsforvaltningen have mulighed for at træffe afgørelse om midlertidigt samvær uanset om samværssspørgsmålet også er indbragt for retten.

Samværsafgørelser bør kunne træffes meget hurtigt og ikke på den måde hvor det foregår i dag. I dag sker det typisk med en skriftlig forberedelse, den ene part skriver til statsforvaltningen, statsforvaltningen sender 10 dage efter brevet til den anden med anmodning om den andens parts skriftlige bemærkninger og herefter indkaldes til et møde og så er der hurtigt gået 1½-2 måneder.

Også når man ser på bemærkningerne nedenfor omkring vold m.v. er det utrolig vigtigt, at der kan træffes en hurtig samværsafgørelse. Der bør kunne etableres en særlig ordning for midlertidige samværsafgørelser, en form for ”dommervagt” hvor der inden for 8-10 dage kan afholdes et møde og hvor enten en dommer eller statsforvaltningen her kan høre parternes forklaringer og få truffet en afgørelse. Der bør her selvfølgelig være mulighed for, at sagen kan udsættes ganske kort på indhentelse af oplysninger fra institutioner eller lignende eller samtale med børnene, men grundlæggende bør en samværsafgørelse kunne træffes indenfor få uger. Lovteknisk skulle det ikke være noget problem at fastsætte sådanne regler.

Særskilt om deleordninger.

Efter vejledningen er deleordninger kun noget statsforvaltningerne helt undtagelsesvis kan gennemføre både som en midlertidig ordning eller som en permanent ordning.

Det er til gengæld min erfaring fra adskillige domstole, især de 3 nordsjællandske der har en glimrende forsøgsordning med inddragelse af børnesagkyndig i sagsforberedelsen, at domstolene, når en sag udsættes på børnesagkyndig undersøgelse eller lignende, fastsætter en deleordning indtil sagen er afgjort. Det sikrer, at barnets forhold kan undersøges ordentligt og det giver ro under sagsforløbet.

Loven bør ganske enkelt give statsforvaltningerne langt større muligheder for at fastsætte deleordninger både midlertidigt og permanent.

B. Beskyldninger om vold, incest, misbrug.

Problemer med samværsophævelse, sagsbehandling.

I disse sager er der væsensforskel på sager, hvor der er beskyldninger om vold mod den ene af forældrene og hvor der er beskyldninger om vold, incest, misbrug overfor børn.

Vold overfor en forælder.

Det skal selvfølgelig slås fast, at vold aldrig på nogen måde er acceptabelt. Tendensen er, at statsforvaltningerne, hvis der kommer beskyldninger frem om vold, uden videre ophæver samværet og herefter må den samværsberettigede vente i månedsvis indtil en evt. straffesag er gennemført.

Det skal her erindres, at der for det første tit er tale om voldsbeskyldninger, der viser sig at være uberettigede, men hvor statsforvaltningerne jo ikke kræver nogen form for bevisførelse af betydning. Reelt afgør man disse sager ud fra den påståede voldsramtes egne forklaringer, eventuelt støttet af de såkaldte krisecentererklæringer, som reelt, når man grundigt gennemlæser dem, ikke har nogen værdi, da de grundlæggende alene er et referat af den pågældende forælders egen forklaringer med en tilføjelse af, at krisecentret tror på den pågældende.

Voldbeskyldningerne benyttes helt bevidst og der er en klar fornemmelse af, at der rådgives om brugen heraf. Jeg har adskillige eksempler, hvor en forælder i retten efterfølgende indrømmer, at der rent faktisk aldrig har været tale om vold – men konsekvensen blev alligevel, at den anden forælder i månedsvis blev afskåret fra sine børn. Det skal også erindres, at voldsituationer der hvor de er forekommet tit er gensidige, men det er typisk kun manden der blev tiltalt, selvom kvinden i vidt omfang har været medvirkende til at der har været vold i hjemmet. Endvidere skal det erindres, at volden tit, hvor den forekommer, dels er beskeden, dels typisk foregår på en sådan måde, at børnene ikke ved noget om det. Det at forældrenes forhold har været voldsramt er ikke i sig selv ensbetydende med, at typisk manden er en dårlig fader. Hele systemet omkring behandling af disse sager bør derfor laves væsentlig om og naturligvis især med henblik på at sikre et samvær, medens en sag undersøges, så den voldsbeskyldte forælder ikke afskæres fra børnene før det er klart, at det ikke er i børnenes tarv at have samvær med den pågældende forælder. I disse sager kan samværet enten indskrænkes væsentligt, herunder laves til uden overnatning, eller der kan gennemføres overvåget samvær i en periode, men det bør være en absolut undtagelse at samværet ophæves.

Vedrørende vold mod børn, incest, misbrug

Problemet er her igen, at alt for mange fædre ”dømmes” alene på beskyldninger, hvor børnene, klart til skade for dem, hvis det viser sig, at faderen reelt er uskyldig, afskæres fra kontakten med deres fader. Jeg har en aktuel sag, hvor beskyldninger rent faktisk har forhindret samvær i nu over halvandet år uden at statsforvaltningen har villet lave et overvåget samvær der klart ville kunne have vist, at det pågældende barn er fuldstændig tryk ved sin fader. I sådanne sager må der være mulighed for en bevisførelse for statsforvaltningen eller en mulighed for, at samværsspørgsmålet man indbringes for retten, så en dommer kan tage stilling til gennemførelse af et samvær, ligesom domstolene må udstyres med myndighed til at afsige dom om overvåget samvær som statsforvaltningerne herefter skal være pligtige at gennemføre.

C. Samværschikane.

Desværre optræder samværschikane stadig hyppigt. Samværschikane er noget af det sværeste at gøre noget ved, igen væsentligst i statsforvaltningerne hvor bevisførelse er umådelig besværlig. I realiteten er det først når sagen kommer for i fogedretten, at man kan få en nærmere bevisførelse.

Samværschikane er faktisk blevet betydelig lettere at gennemføre efter den nye lov. Læser man vejledning om samvær, pkt. 13, vil man faktisk se, at dette afsnit grundlæggende er en manual i, hvorledes man kan forhindre samværet imellem barnet og samværsforældren.

Det er selvfølgelig yderst betænkeligt, at man blot kan følge en manual i vejledningerne, for at chikanere samværet.

En deleordning som anført under A. vil her have en meget stor præventiv virkning.

I dag, hvis man kan overbevise en foged om, at der er tale om samværschikane, er der grundlæggende kun udkørende fogedforretninger eller tvangsbøder, der kan få udleveret et barn. Statsforvaltninger kan intet gøre.

Hvis der er mulighed for at statsforvaltningerne kan fastsætte en deleordning, vil dette givetvis have en stor præventiv virkning overfor den chikanerende part.

D. Skolevalg.

Et af de store problemer der er rejst omkring den nye lov er spørgsmålet om skolevalg.

Lovens indhold er, at forældre skal være enige om skolevalg.

Er der ikke enighed, er der kun den ene mulighed at ophæve den fælles forældremyndighed. Domstolene afviser i disse sager at lave en midlertidig forældremyndighed som blot kan gælde, indtil der er truffet afgørelse om skolevalg og herefter genetablere den fælles.

Her kommer den fælles forældremyndigheds funktion som narresut ind. Bopælsforælderen vil typisk altid vinde en retssag om den fulde forældremyndighed og samværsforælderen er derfor nødt til at bøje nakken.

Der er fortalere for, at bopælsforælderen derfor blot skal kunne bestemme skolen. Der er nogen der mener, at samværsforælderen benytte skolevalg som handelsobjekt og således kun vil acceptere

bopælsforælders skolevalg mod at få et udvidet samvær, nedslag i børnepenge eller lignende. Jeg kan oplyse, at jeg endnu ikke har været udsat for den slags, men jeg kan selvfølgelig ikke udelukke, at det findes.

Lægger man skolevalget hos bopælsforælderen har man imidlertid rykket ”magtbalancen”, som afgørende – hvad er så det næste der bliver flyttet til bopælsforælderen – at den fælles forældremyndighed begynder at miste sin mening.

Der kan faktisk være god fornuft i samværsforælders syn på, hvilken skole barnet skal gå i eller endnu mere god fornuft i at fastholde, at et barn skal blive gående på sin nuværende skole fremfor at skifte skole – en situation der f.eks. tit opstår hvis bopælsforælders forhold ikke er optimale, skolen er bekymret for børnenes udvikling og bopælsforælders svar på dette er typisk et skoleskift.

Bopælsforælderen bør her ikke frit kunne vælge og vrage. Løsningen er selvfølgelig heller ikke, at man fører retssag for at ophæve den fælles forældremyndighed. Den rigtige løsningsmodel må være enten at statsforvaltningen eller at domstolene får kompetencen til at træffe afgørelse om en sådan tvist. Det burde ikke være noget større problem i en vejledning nærmere at anvise, hvilke momenter der bør være vigtige ved valg af skole, herunder om et skoleskift reelt skyldes bopælsforælders forhold eller barnets forhold.

E. Sagsbehandlingsproblemer.

Sagsbehandlingerne i statsforvaltningerne forekommer tid for borgerne at ske nærmest for lukkede døre, hvor man ikke helt ved hvad der foregår, hvor man ikke ved, om statsforvaltningen indhenter oplysninger eller ej eller om sagen blot ligger samler støv. Der er ingen mulighed for bevisførelse i statsforvaltningen og det kan tit være svært at få statsforvaltningen til at indhente de oplysninger som en part finder nødvendige, men som man ikke alene kan indhente. Hele sagsbehandlingssystemet bør derfor gennemgås.

Et andet problem er, at muligheden for at gå direkte til domstolene er fjernet ved den nye lov. Der er meget god mening i at man prøver forligsmulighederne i statsforvaltningen før sagen kommer for retten, men i mange sager er det et besværligt og overflødigt mellemlid og giver, på grund af den lange sagsbehandlingstid, store problemer også for børnene. Der bør måske her gives betydelig bedre muligheder for i enkeltsager at henvise dem til domstolene omgående fremfor at vente 2-3 mdr. på et helt overflødigt møde i statsforvaltningen.

F. Enkeltsager.

1) Loven efterlader en del uklarhed omkring folkeregistertilmelding og økonomi i den forbindelse som bør afklares. Specielt gælder dette ved deleordninger. Her bør folkeregistreret kunne indrettes, så barnet kan være registreret begge steder og således at de offentlige tilskud kan deles mellem forældrene.

2) Ifølge lovens § 34 skal et barn høres. Det bør præciseres, at dette altid skal være med bistand af børnesagkyndig.

3) Samværsindbringelse for retten. Loven har en noget uforståelig opdeling i, at nogle samværsager kan indbringes for retten, medens andre ikke kan (§ 38). Dette bør ændres, så alle samværsager kan indbringes for retten.

4) Efter § 18 skal bopælsflytning varsles med 6 uger. Der er imidlertid ingen konsekvens af ikke at overholde reglen. Dette misbruges i vidt omfang. Det bør overvejes, om der kan indføres konsekvenser her. Specielt ved flytning til udlandet er dette meget vigtigt, da en forælder, der ønsker at flytte sig og barnet til udlandet, men er bange for konsekvenserne, blot undlader at give besked efter 6 uger. Dette problem kan i virkeligheden løses via retsplejelovens § 448f. Efter denne bestemmelse kan der anlægges retssag om bopælsret eller forældremyndighed i Danmark, hvis barnet ulovligt er ført til udlandet. Det bør her være en konsekvens af § 18, at en flytning til udlandet, hvis der ikke er varslet de 6 uger før, er en ulovlig udførsel af barnet. Det er en enkel løsning, men den vil forhindre mange ulykkelige situationer.

G. Forældrefremmedgørelse.

Jeg ser desværre flere og flere sager, hvor der reelt er tale om, at bopælsforælderen prøver at fremmedgøre barnet overfor samværsforælderen. Dette hænger typisk sammen med samværschikanesager. Denne påvirkning af barnet er utrolig svært at gøre ret meget ved, navnlig når den kombineres med undladelse af at gennemføre samværet. En løsning er selvfølgelig her at kunne gennemtvinge en deleordning, så påvirkningen af barnet bliver minimeret. Herudover må man desværre også konstatere, at dette syndrom rent faktisk ikke er anerkendt i Danmark som et problem og man har hverken i statsforvaltningerne eller i domstolene nogle særlige redskaber omkring dette. At problemet reelt eksisterer belyses bedst ved, at der er lande hvor det direkte er strafbart at foretage sådan forældrefremmedgørelse og jeg har herudover fået oplyst, at det forventes, at forældrefremmedgørelsessyndromet i 2010 vil blive anerkendt i USA som en egentlig diagnose. Dette spørgsmål bør derfor undersøges nærmere.

H. Spørgsmål om lovbehandling. Retternes forsøgsordninger. Involverede organisationer.

I forbindelse med behandling af ændring i loven bør man være særlig opmærksom på den forsøgsordning, som 3 nordsjællandske domstole har gennemført omkring disse sager, hvor erfaringerne bør indgå med stor vægt. Forsøgsordningerne går simpelt ud på, at der afholdes et forberedende møde med parterne, deres advokater, en dommer og en børnesagkyndig, hvor der forinden er indleveret processkrifter, så dommeren og den børnesagkyndige har en fornemmelse af problemerne og hvor den børnesagkyndige herefter gennemfører en samtale med forældrene. På baggrund heraf beslutter dommeren, om der skal foretages børnesagkyndig undersøgelse eller om der blot skal foregå en samtale med børnene for træffer samtidig afgørelse om samværet frem til sagens endelige behandling. Det er min erfaring, at dette system virker fremragende.

I behandling af loven bør endvidere indgå, at der bør indhentes udtalelser og erfaringer fra relevante grupper og personer. I debatten hører man tid udtalelser fra familieretsadvokaternes organisation. Jeg skal oplyse, hvad næppe er almindelig kendt, at der i disse organisationer ikke gennemføres politiske drøftelser omkring lovgivningen og hensigtsmæssigheden heraf og organisationerne har som sådan ingen holdning til loven. Når der kommer udtalelser fra disse organisationer er det således ikke på organisationernes vegne – de har nemlig ikke været spurgt – men er alene udtryk for personlige holdninger, som i vidt omfang ikke deles af mange andre familieadvokater.

Endelig skal fremhæves vejledningerne til loven. Vejledningerne bærer præg af at være udarbejdet i al hast efter at loven har foreligget og når man nærlæser vejledningerne har man en klar fornemmelse af, at de resultater der opnås ved at følge vejledningerne på mange måder ikke er i overensstemmelse med de intentioner folkettinget har haft med loven.

Endvidere er der klare skævheder i vejledningen som næppe heller har været hensigten: Der er mange regler for samværsforældre og reaktionsmuligheder overfor disse. Bopælsforældrene er imidlertid stort set ikke nævnt og der er ingen reaktionsmuligheder eller andet overfor bopælsforældre der ikke opfører sig hensigtsmæssigt. Der må simpelthen indføres nogle sanktionsmuligheder i lighed med de sanktionsmuligheder der er overfor samværsforældre for at ligestille forældrene således som intentionerne.

I. Langsigtede tanker.

Familiedomstole.

Ankeapparatet.

Som en mere langsigtet løsning på mangel af de problemer der ligger i administrationen af loven og gennemførelse af sagerne ligger naturligvis oprettelse af egentlige familiedomstole, der kunne samle kompetencerne fra statsforvaltningerne og domstolene og forenkle og forbedre sagsbehandlingen.

Beklageligvis ligger dette næppe politisk for lige nu, men som det fremgår af ovenstående bemærkninger er der mange situationer hvor den nuværende lov ikke fungerer hensigtsmæssigt, nemlig hvor der er brug for hurtige midlertidige afgørelser truffet på et mere betryggende grundlag og hvor der kunne etableres et organ i samarbejde mellem domstole og statsforvaltningen til sådanne midlertidige afgørelser.

Et andet problem man nok bør se på er ankebehandlingen af statsforvaltningens afgørelser. Ved domstolen har man trods alt mulighed for at møde op i landsretten og der fremlægge sine synspunkter og argumentere. Statsforvaltningernes afgørelse indbringes for Familiestyrelsen og ingen ved, hvordan de gennemfører deres behandling af sagen. Det sker imidlertid aldrig med mulighed for personlig fremmøde eller debat, men alene på baggrund af skriftlige indlæg fra parterne/parternes advokater. Det er ikke betryggende og giver efter min opfattelse ikke rigtige resultater.

Venlig Hilsen.

”Dadman”

”Et barn to forældre”

Advokat Lars Borring